

Kommittémotion

Motion till riksdagen: 2014/15:2977

av Ulf Berg m.fl. (M)

Jakt och viltvård

Sammanfattning

Den svenska viltrikedom är en ovärderlig tillgång. Jakten har en lång tradition i vårt land och som vi vill värna. Jakten utgör även en central del i den nödvändiga viltvården och utgör också en stor fritidssysselsättning och har ett högt friskvårdsvärde.

All jakt måste ske under noggrant reglerade förhållanden. Genom jägarexamen lär sig jägarna att bedriva viltvård och jakt. Med rätten att jaga följer även en skyldighet att bedriva viltvård. Jakt ställer stora krav på ansvar från dem som utför jakten. Art- och viltrikedom är stor i Sverige, och det är viktigt att vi värnar denna. Men en god art- och viltrikedom kräver en god och balanserad förvaltning av viltet.

Vi anser att det är viktigt att det finns en reglering så att viltet får skydd och att jakten anpassas efter tillgången på vilt. All jakt och viltvård måste utgå från en balans mellan djur, natur och människa.

Vi vill flytta besluten om jakt- och viltvårdspolitiken närmare de människor som påverkas. Därför fortsätter vi att verka för ett ökat deltagande av dem som berörs av besluten i jakt-, vilt- och rovdjurspolitiken.

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en viltmyndighet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att behålla den rovdjurspolitik som riksdagen har beslutat om.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av länsstyrelsernas rätt att inte ge vägledning och betala ersättning för skydds jakt efter rovdjursangrepp.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förstärka viltförvaltningsdelegationerna.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över det nationella tillämpandet av Århuskonventionen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för fler vilthanteringsanläggningar.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om undantag vid hantering av slaktavfall från vilt.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över lagstiftningen om vad som får rötas till biogas.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om försäljning av vildsvinskött.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utfodring av vildsvin med god regional förankring.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa undantag från tillståndsplikten när det gäller åtel- och viltkameror.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa dispens från terrängkörningslagen vid funktionsnedsättning.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett generellt undantag från art- och habitat- samt fågeldirektivets bestämmelser om möjligheterna att använda sig av ett motordrivet fordon vid funktionsnedsättning.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för fortsatt handel med sälprodukter.

Inrättande av en viltmyndighet

Naturvårdsverket har huvudansvaret för viltförvaltningen. Dock finns det ett utbrett missnöje för Naturvårdsverkets hantering av jakt- och viltförvaltningsfrågorna. Därför är det angeläget att vi får till en omstart när det gäller jaktfrågorna för att minska konflikterna i bland annat rovdjursfrågorna. Jaktlagsutredningen fick i uppdrag att titta närmare på lösningar kring myndighetsstrukturen och föreslog en ny viltmyndighet, ett förslag som vi välkomnar. Genom att införa en ny viltmyndighet som har ett helhetsansvar blir det enklare att få en bra överblick och en balans mellan olika intressen. Därmed bör regeringen fullfölja det förslag som Jaktlagsutredningen lämnade

och införa en viltmyndighet. Dock bör Svenska Jägareförbundets allmänna uppdrag fortsätta vara intakt eftersom Jägareförbundets arbete enligt det allmänna uppdraget fungerar väl och det utförs både på ett effektivt och ansvarsfullt sätt. Det allmänna uppdraget är ett bra exempel på ett gott samarbete mellan det civila samhället och myndigheter. Genom det allmänna uppdraget får staten tillgång till det nätverk Svenska Jägareförbundet har och når därmed ut till en stor del jägare på ett kostnadseffektivt sätt.

En hållbar rovdjurspolitik

Alliansregeringen tog fram en ny hållbar rovdjurspolitik, baserad på gediget forskningsmaterial. Det övergripande och långsiktiga målet för den nya rovdjurspolitiken är att varg, björn, järv, lodjur och kungsörn i Sverige ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet, samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas. När ett förvaltningsområde har nått miniminivån för en art bör delegering av beslut om licensjakt efter den arten kunna ske utan begränsning till länsstyrelserna i området. Bland annat har den nya politiken inneburit en delegering av licens- och skyddsjakten från Naturvårdsverket till länsstyrelserna. Riksdagen fastslog även att ramen för gynnsam bevarandestatus hos varg ligger mellan 170–270 vargar.

I vissa delar av landet har vi ett extremt högt rovdjurstryck i form av både björn, lo, järv och varg, som har stor negativ påverkan på människor som bor och verkar i dessa områden. Därför anser vi att vargstammens koncentration ska minskas där den är som tätast. Detta är möjligt eftersom vargens genetiska status avsevärt har förbättrats, vilket innebär att det numera går att förvalta och minska rovdjurstrycket utan att äventyra vargens gynnsamma bevarandestatus.

Det är av yttersta vikt att den av riksdagen beslutade rovdjurspolitiken ligger fast för nå en adaptiv förvaltning som tar hänsyn till de människor som berörs av rovdjuren.

Ersättning vid skydds jakt

Under senare år har Sverige bedrivit en framgångsrik rovdjurspolitik vilket har lett till att samtliga fem stora rovdjur – varg, lo, djärv, björn och kungsörn – har en betydligt starkare bevarandestatus än på mycket länge.

I den rovdjursproposition som regeringen Reinfeldt lade fram och som beslutades av riksdagen år 2013 regionaliserades förvaltningen av rovdjursstammarna för att beslut och möjlighet till påverkan skulle flyttas närmare de som faktiskt berörs. Alliansen införde viltförvaltningsdelegationer för att på så sätt skapa en bättre beslutsförankring, och propositionen ”En hållbar rovdjurspolitik” innebar en förskjutning av makten över förvaltningen av våra stora rovdjur till länsstyrelserna.

Ett ökande antal rovdjur innebär ett ökat tryck mot tamboskap och jaktområden. Även om det är positivt att rovdjursstammarna uppnått en nivå där de inte längre riskerar att försvinna från Sverige så måste hänsyn tas till de människor som lever nära rovdjuret. En långsiktigt hållbar rovdjurspolitik måste både se till rovdjurens betydelse för den svenska faunan och involvera dem som lever och verkar på landsbygden och som direkt eller indirekt drabbas, människor som driver mindre jordbruk, fårägare, fåbodbruk eller ägare av annan tamboskap.

Maktförskjutningen, som den nya rovdjurspolitiken från 2013 innebär, är ett stort steg i rätt riktning. Rovdjursangrepp på tamboskap förväntas öka under åren som kommer. Därför är det än viktigare att skapa förståelse och föra politiken närmare de som berörs.

Sveriges länsstyrelser har beslutanderätt vad gäller skydds jakt, och länsstyrelserna får själva bestämma om de bör verkställa och betala för skyddsjakten. Länsstyrelserna har enligt nuvarande lagstiftning möjlighet att avstå från ersättning och genomförande av skydds jakt. Det kan vara problematiskt då exempelvis en varg vandrar mellan flera olika län, och där olika länsstyrelser fattar olika beslut beträffande ersättning för skydds jakt på samma varg. Det leder till att den geografiska platsen där vargen skjuts avgör huruvida jägaren får ersättning för skyddsjakten eller ej.

Detta kan skapa ett system som upplevs som godtyckligt och orättvist för den som hamnar på ”fel” sida av länsgränsen. Alliansens arbete med att decentralisera viltförvaltningsfrågorna är oerhört viktigt eftersom beslut ska fattas så nära de människor som berörs som möjligt. Dock kan vissa oönskade effekter uppstå när länsstyrelserna agerar olika och fattar olika beslut i samma fall. Att mista ett stort antal får eller nöt är en nog stor påfrestning för lantbrukaren, även med den ersättning som utgår, och kan tvinga fram nedläggning av hela verksamheten.

Det vore därför önskvärt med en översyn kring reglerna vad gäller skyddsjakten och att skapa ett enhetligt och rättvist system utan att negativt påverka decentraliseringen av skydds jaktbeslut. Syftet med decentraliseringsprocessen i alliansregeringens rovdjursproposition var att beslut tas närmare de människor som berörs; dock är det viktigt att beslut ska bygga på likvärdiga grunder över hela landet.

Ersättningsnivåerna för rovdjursangrepp

När en tamboskapsägare får sina djur rivna eller dödade av rovdjur är det i sig en fruktansvärd händelse. Det ska inte anses rimligt att tamboskapsägaren dessutom måste lida ekonomiska förluster på grund av detta. För att nå en hållbar rovdjurspolitik måste vi ha en fungerande och effektiv skydds jakt, en licensjakt för att minska rovdjurstrycket där det är som högst, men vi måste även ha ersättningsnivåer för de drabbade som är i

linje med de faktiska kostnaderna. Skäligen ersättningsnivåer är ett viktigt verktyg för att nå en ökad acceptans. Vi välkomnar därmed att regeringen presenterar en höjning av ersättningsnivåerna. Dock vill vi förtydliga att även instrumenten skyddsjakt och licensjakt är viktiga för att nå en hållbar förvaltning.

Förstärka viltförvaltningsdelegationerna

Alliansregeringen beslutade att införa viltförvaltningsdelegationer i varje län, som ett led i att flytta beslut närmare de som berörs och för att möta de ökande utmaningarna när det gäller viltförvaltning. Olika delar av landet har olika viltstammar. I en del län utgör ökande viltstammar den största utmaningen medan andra känner av ökade rovdjursstammar och deras effekter på klövviltet.

Genom införandet av viltförvaltningsdelegationer har en del beslutsmakt flyttats över till detta organ i vilket det sitter representanter för de politiska partierna, myndigheter och intresseorganisationer. Viltförvaltningsdelegationerna har beslutanderätt i övergripande frågor om viltförvaltningen. Dock är det inte tydligt definierat vad dessa övergripande frågor innebär.

Det borde därmed göras en översyn huruvida det är möjligt att förtydliga viltförvaltningsdelegationernas mandat och beslutanderätt samt om möjligt förstärka deras befogenheter som ett steg i arbetet med decentralisering och delegering av beslut. I det nyligen fattade beslutet om delegering av beslutsrätt om licensjakt på varg framgick det att Naturvårdsverket frångått de förslag som inkommit från länen och samverkansråden gällande miniminivån för antalet vargar per län. Det tydliggör att viltförvaltningsdelegationernas roll bör förstärkas och deras beslutskompetens förtydligas.

Århuskonventionen

Svensk jakt ska beslutas i Sverige, och vi vill att licensjakt på varg ska tillåtas under förutsättning att vi kan garantera en livskraftig vargstam med en god genetisk status, vilket omfattande forskning visar att den i dagsläget har.

Det är en allmän förvaltningsrättslig princip att en enskild har rätt till rättslig prövning av förvaltningsmyndighets beslut om den enskilde är berörd och det har gått honom eller henne emot. Sverige är sedan år 2005 part i Århuskonventionen, konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor.

Vi står bakom Århuskonventionen men samtidigt inser vi att demokratiskt fattade beslut gällande till exempel licensjakt och skyddsjakt på varg kan komma att fördröjas på grund av rättsliga prövningar och den talerätt som Århuskonventionen innebär.

Det är viktigt att överklagningsinstrumenten används ansvarsfullt så att värdet av dem inte urholkas över tiden. Dock förekommer det vissa problem med överklaganden som fördröjer skyddsjaktbeslut eftersom det ligger i skyddsjaktens natur att det bör bedrivas omgående. Därmed borde det göras en översyn huruvida det går att se över införlivandet av Århuskonventionen i svensk lagstiftning så att undantag kan göras om det är omedelbart förestående fara, som exempelvis en vargattack kan utgöra.

Det bör även göras en översyn kring organisationskraven för att kunna nyttja talerätten. Idag gäller kravet att det ska vara miljöorganisationer med minst 100 medlemmar. Det bör övervägas huruvida 100 medlemmar är ett lämpligt antal eller om medlemsantalet bör justeras upp för att på så sätt göra verktyget mer proportionerligt med anledning av dess effekter.

Slaktavfall från vilt

Tidigare var det tillåtet för vilthanteringsanläggningarna att gräva ner slaktavfallet från vilt eftersom slaktavfall från vilt anses ha en låg risk för sjukdomar. Det har dock skett en lagändring som tvingar vilthanteringsanläggningarna att föra slaktavfallet till destruktion. Det innebär en relativt hög kostnad vad gäller både transport och därefter destruktion. Det kan vara särskilt problematiskt för de mindre vilthanteringsanläggningarna där dessa kostnader blir för tunga att bära.

Det är viktigt att vi har vilthanteringsanläggningar i hela landet för att på ett bra sätt kunna få ut mer vilt till konsumentledet. Därför föreslår vi att en väl avvägd gräns införs vad gäller hantering av slaktavfall så att de mindre vilthanteringsanläggningarna kan få ett undantag från lagen och därmed kunna gräva ner slaktavfall. Ett annat alternativ för att minska slaktavfallskostnaderna är att se över lagstiftningen om vad som får rötas till biogas.

Mer vilt i de offentliga köken

Genom att öka efterfrågan av viltkött kan vi stimulera till mer jakt. Vi vill verka för att öka efterfrågan och kunskapen kring viltkött eftersom det är ett klimatsmart och bra kött. Inom vård, skola och omsorg serveras det varje dag omkring 4,5 miljoner måltider. Genom att kommuner och landsting upphandlar mer viltkött, och då särskilt vildsvinskött, skulle efterfrågan öka kraftigt vilket i sin tur skulle öka intresset för

vildsvinsjakten. Vi ser gärna att fler kommuner och landsting upphandlar viltkött till de offentliga köken som en utveckling av satsningen Matlandet Sverige.

Förenkla jägarnas möjligheter att själva sälja sitt kött

I Sverige har vildsvinsstammen vuxit explosionsartat de senaste 20 åren, vilket orsakar problem för många lantbrukare som får sina jordbruksgrödor förstörda när vildsvinen bökar efter mat. I Sverige beräknas vi ha ca 200 000–300 000 vildsvin. Dock är det en siffra som är mycket osäker. Förmodligen kommer stammen att fortsätta öka och sprida sig och vi är bara i början av vildsvinens utbredning. Vildsvinens höga förökningstakt medför att en lokal population kan fördubblas årligen under gynnsamma förhållanden. Tack vare vildsvinens förökningstakt finns det stora möjligheter att öka avskjutningen av djuren och få ut mer kött på marknaden, men då måste det löna sig att fälla vildsvinet och sedan sälja köttet.

Om köttet är för egen konsumtion kan jägaren själv ta ett trikinprov och skicka in till ett godkänt laboratorium. Om köttet ska säljas vidare måste en vilthanteringsanläggning, det vill säga slakterier för vilt som är godkända av Livsmedelsverket, hantera köttet och köttet måste besiktigas av officiella veterinärer, anställda av Livsmedelsverket, detta för att säkerställa att vildsvinskött som kommer ut på marknaden är fritt från trikiner.

I grunden är en säker livsmedelshantering viktig; människor måste känna sig trygga med maten man äter. Problemet är att avsättningsmöjligheterna för vildsvinsköttet är begränsade med nuvarande väl rigida krav på att köttet måste gå via vilthanteringsanläggning, eftersom många har långt till närmsta anläggning och eftersom priset som anläggningarna betalar kan upplevas som för lågt för att skapa incitament för jakt.

Vi föreslår därför att jägare ska få sälja mindre mängder av vildsvinskött direkt till konsument, endast med krav att det är testat för trikiner på samma sätt som jägare idag själva gör för egenkonsumtion och att de jägare som säljer kött vidare kan presentera intyg på att köttet testats för trikiner. Trikinetestet är enkelt att ta och kostar cirka 200 kronor.

Eftersom jägare enligt vårt förslag endast ska få lov att sälja direkt till konsument kommer det att röra sig om småskalig försäljning, och berörda jägare kommer att kunna hållas direkt ansvariga för det kött han eller hon säljer. Det enkla provet, den låga kostnaden, småskaligheten och det direkta ansvaret talar för att jägare inte kommer finna någon anledning till att missköta sitt ansvar och inte trikinestesta köttet innan försäljning. Vi menar dock att man kan överväga huruvida jägaren måste genomgå en viltundersökningsutbildning med ett avsnitt om trikiner för att få sälja vildsvinskött.

Detta för att säkerställa att berörda jägare har erforderlig kunskap för att säkerställa en fortsatt hög livsmedelssäkerhet.

Utfodring av vildsvin

Genom att förbättra möjligheterna till jakt på vildsvin kan vi även öka utbudet av vildsvinskött. Den nationella förvaltningsplanen för vildsvin innehåller information och rekommendationer om hur utfodring och åtling bör gå till. På vissa håll i landet finns det problem då ingen har en mer övergripande bild över vildsvinsstammen och hur mycket utfodring och åtling som genomförs. Detta kan orsaka exempelvis för mycket utfodring vilket gör det svårt att hålla vildsvinsstammen i balans.

Därför föreslår vi att länsstyrelserna och viltförvaltningsdelegationerna bör få större möjlighet att inte bara ge rekommendationer utan också utfärda regionala bestämmelser exempelvis reglering avseende vilket avstånd till grannes mark som utfodring får ske på.

Regler om utfodring och åtling är lämpliga att besluta om på regional nivå, eftersom situationen skiljer sig kraftigt åt runt om i landet. Att säkra den regionala förankringen är viktigt för att få acceptans för besluten. Dock är det viktigt att poängtera att vi inte vill förbjuda utfodring som sådan, utan att den snarare bör skötas på ett klokare sätt för att minimera skador och hålla stammen i balans. Därmed anser vi att regler om utfodring och åtling ska beslutas på regional nivå av berörda länsstyrelser och viltförvaltningsdelegationer med en god regional förankring.

Åtel- och viltkameror

Åtel- och viltkameror används för att underlätta exempelvis vildsvinsjakten då kamerorna kan visa när och hur många vildsvin som går fram till åtelplatsen. Det är ett viktigt verktyg för att förbättra vildsvinsjakten och kan även vara användbart vid annan typ av jakt. Därför menar vi att undantag från tillståndsplikten enligt kameraövervakningslagen är nödvändigt eftersom dagens lagstiftning inte är anpassad för kameror som används i jaktsyfte och utanför bebyggda områden.

Risken för att någon människa filmas ofrivilligt är mycket liten och därmed är påverkan på den personliga integriteten i fråga om åtel- och viltkameror försvinnande.

Ett undantag för åtel- och viltkameror bör heller inte vara kopplat till just vildsvin eftersom bland annat björnjakt tjänar på åtelkamera. Det bör även övervägas huruvida avgiften för tillstånd till åtelkamera kan sänkas.

Jakt för funktionsnedsatta

Vill man jaga som funktionsnedsatt behöver man oftast använda sig av ett motordrivet fordon för att komma ut i terräng. För att få tillåtelse till detta måste man idag söka undantag, dispens, från terrängkörningslagen, jaktförordningen och jaktlagen. Är man rullstolsburen behöver man emellertid inte söka undantag från jaktlagen.

Ansökan om dispens lämnas till länsstyrelsen i berört län. I en del län gäller dispensen hela länet, medan dispensen i andra län gäller enbart på den egna jaktmarken. Dispensens giltighetstid är oftast maximalt 5 år. Det ska även finnas ett markägarmedgivande till att man får åka på marken. Detta kan vara i form av ett muntligt medgivande.

Att dispensen gäller ett visst markområde en kort tid, 5 år, innebär för den funktionsnedsatta att man enbart kan jaga på det område man sökt för. Får man dispens på sin jaktmark och blir inbjuden till jaktgrannen på jakt kan man därmed behöva söka ny dispens. I praktiken innebär det att jägaren fråntas möjligheten att jaga med sina jaktkamrater utan att genomgå en omfattande och i grunden onödig ansökningsprocess hos länsstyrelsen.

En aktiv funktionsnedsatt jägare kan ha ett stort antal dispenser som måste medföras. I och med att varje område har en egen dispens innebär det för jägaren en omfattande kontroll av om dispensererna snart går ut och om ny ansökan måste göras.

Systemet innebär att mycket tid går åt till att göra vad andra redan har gjort tidigare, det vill säga kontrollera behovet av dispensen för en person. Kostnaderna för myndigheterna blir onödigt dyra. Tiden som det tar, 2–6 veckor, skulle kunna användas till mer prioriterade ärenden. Därmed vore det önskvärt att sökt och beviljad dispens gäller för jakt med motordrivet fordon i hela Sverige i minst 5 år.

För alla arter som finns med i art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet så krävs det dispenser för att få jaga med hjälp av till exempel en fyrhjuling. Om man ska jaga arter som inte finns med i något av ovanstående direktiv, till exempel klövviltsarter, räv, grävling, fälthare etc. krävs inget undantag från direktiven. Det krävs dock fortfarande en dispens från terrängkörningsförordningen.

Alliansregeringen gjorde det möjligt för rullstolsburna personer med bestående rörelsehinder att kunna jaga från ett motordrivet fordon utan särskilt tillstånd. Det är dock önskvärt med att ta ytterligare steg för att förenkla jakten för funktionsnedsatta genom en översyn av EU:s art- och habitatdirektiv samt fågeldirektiv för att få enklare regler på detta område.

Sälprodukter

Säljakt har i Sverige bedrivits sedan urminnes tider och pågår fortfarande idag. Dagens jakt är begränsad och är inriktad på att begränsa sälarnas skador på fisket. En viktig del av jakten är tillvaratagandet av sälen. Kött, späck och skinn är de delar som främst tas tillvara och används för eget bruk eller saluföring. Tillvaratagandet är en del i det hållbara nyttjandet och det har även genomförts EU-finansierade projekt för att ytterligare utveckla tillvaratagandet. Det nyttjandet är idag dock hotat. År 2008 infördes ett förbud mot handel med sälprodukter men genom ett undantag kunde handeln fortsätta i Sverige. Dock riskerar den fortsatta handeln upphöra eftersom undantaget anses strida mot WTO-lagstiftning, och EU uppmanas av WTO att ändra sin lagstiftning.

Det stundande hotet utgör ett etiskt problem eftersom jakten på säl kommer att fortsätta men däremot kommer saluföringen att förbjudas och därmed blir det även problem att nyttja de sälar som jagas. Jakten behövs för att skydda fisket och därmed behövs även fortsatta möjligheter till handel. Regeringen bör därmed ta fram en strategi för hur den har tänkt agera för att säkerställa att handeln med sälprodukter är tillåten även i framtiden.

Ulf Berg (M)

Johan Hultberg (M)

Gunilla Nordgren (M)

Åsa Coenraads (M)

Sotiris Delis (M)